

5. Kingston M. H. *The Woman Warrior: Memoirs of a Girlhood Among Ghosts* / Maxine Hong Kingston. – London : Picador, 1981. – 186 p.

Бурдик В.

Науковий керівник – проф. Задорожна І. П.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ У ДІАЛОГІЧНОМУ МОВЛЕННІ

Сьогодні в умовах міжнародної економічної та культурної інтеграції володіння іноземною мовою стає все більш необхідним. Основною метою навчання є оволодіння студентами професійно-орієнтованою іншомовною комунікативною компетентністю, одним із важливих компонентів якої є навички та вміння говоріння в монологічній і діалогічній формах.

Проблему навчання діалогічного мовлення досліджували такі вчені: І. О. Зимня, В. Л. Скалкін, Ю. І. Пассов, Н. К. Склярєнко, С. Ю. Ніколаєва, Т. В. Рябова та ін. У роботах науковців розкрито механізми породження мовленнєвого висловлювання, складові іншомовної компетентності та труднощі оволодіння діалогічним мовленням, що визначають вимоги до системи вправ для навчання цієї форми говоріння. Проте аналіз літератури показав недостатню дослідженість питання формування іншомовної компетентності в діалогічному мовленні та доцільність розробки відповідної підсистеми вправ, яка б забезпечувала формування навичок та вмінь у ситуаціях, які відображають ситуації реального спілкування. Осмислення психолінгвістичних явищ, які лежать в основі формування комунікативних вмінь, необхідність вирішення завдання покращити рівень їх сформованості в студентів та життєва потреба спілкування іноземною мовою в сучасних умовах визначають актуальність обраної теми.

Мета статті полягає у визначенні передумов ефективного формування у студентів іншомовної компетентності у діалогічному мовленні.

Говоріння — усна форма мовлення, продуктивний вид мовленнєвої діяльності, що задовільняє потреби спілкування і ґрунтується на механізмах формування й формулювання думки, на складній взаємодії навичок та вмінь внутрішнього та зовнішнього оформлення висловлювання. Великого значення надають предмету, результату і продукту мовленнєвої діяльності. І як діяльність (процес), і як продукт мовлення володіє певними ознаками, що є орієнтирами в навчанні, вказують, які умови треба створити, а також є критеріями оцінки результатів навчання [3, с. 141].

Предметом говоріння є думка як відображення в свідомості людини зв'язків і відношень явищ реального світу. Вона обумовлює специфіку діяльності говоріння та його мету — вираження думки [6, с. 119]. Продуктом говоріння є висловлювання на рівні однієї фрази, понадфразової єдності, тексту. Певна мета та мотив, що базується на потребі, — обов'язкові складові акту говоріння. Вираження людиною думок, почуттів, волевиявлення, або власне процес говоріння здавна привертая увагу філософів, лінгвістів, психологів. З середини минулого століття дослідники почали цікавитися внутрішньою стороною говоріння, тобто тим, як думка мовця переходить в сказане слово. Дослідження свідчать, що мовлення є внутрішньо мотивованим, чітко організованим, активним [6, с. 112]. Діалогічне мовлення має двосторонній характер. У міжособистісному спілкуванні є два комуніканти, кожний з яких у діалозі стає то відправником, то одержувачем інформації. В моделі комунікативного акту беруть участь дві сторони, між якими постійно відбувається обмін думками. Таку постійну зміну мовця на слухача лінгвісти вважають відзначальною рисою діалогу [1, с. 203]. Мовленнєва поведінка одного співрозмовника в діалозі залежить від мовленнєвої поведінки іншого. Кожен з партнерів переслідує свою мету в діалогічному спілкуванні [2, с. 66]. В. Л. Скалкін виділяє такі параметри усного діалогічного тексту:

- а) приналежність до певної сфери усного спілкування;
- б) особливості тематики (одна тема, система тем, декілька різноманітних тем);
- в) кількість творців тексту (діалог, трилог, полілог);
- г) функціонально-стильовий реєстр (розмовний, офіційно-діловий);
- г) ступінь підготовки співрозмовників до мовленнєвого акту (наявність заготовок думок та фактів, рівень володіння темою);
- д) лінгвістичні характеристики (нормативність мови, словниковий склад, інтонаційне оформлення);
- е) ситуативність (ступінь опори комунікантів на немовні канали зв'язку в процесі мовленнєвого контакту і відображення цієї особливості спілкування у тексті);
- е) глибина і деталізація комунікативного опрацювання обговорюваної в процесі мовленнєвого контакту теми;
- ж) надлишковість тексту [9, с. 13-14].

Будь-який діалог складається з реплік — окремих взаємопов'язаних висловлювань різної тривалості. Одиницею навчання діалогічного мовлення є діалогічна єдність — сукупність реплік, яка характеризується

структурною, інтонаційною та змістовою завершеністю [5, с. 201]. Перша репліка діалогічної єдності завжди є ініціативною, яку називають реплікою-спонуканням або керуючою реплікою. Друга репліка може бути реактивною (реплікою-реакцією, залежною) або реактивно-ініціативною, що включає реакцію на попереднє висловлювання і спонукання до наступного. Оволодіння трьома видами реплік дозволяє починати розмову, реагувати на висловлювання співрозмовника та підтримувати бесіду. На основі функціонального взаємозв'язку реплік у діалозі виділяють різні види діалогічних єдностей, певні комбінації яких є притаманними для кожного типу діалогу. Опанування всіма видами реплік та діалогічних єдностей уможливує вільне спілкування у рамках будь-якого діалогу [4, с. 149-153]. Навчання діалогічного мовлення здійснюється у три етапи, що передбачає оволодіння певними діалогічними єдностями (I-й етап), мікродіалогами (II-й етап), діалогами різних функціональних типів (діалог-розпитування, діалог-домовленість, діалог-обмін думками / враженнями, діалог-обговорення / дискусія) (III-й етап) [5, с. 201].

Діалогічне мовлення виконує ряд комунікативних функцій:

- а) запиту інформації — повідомлення інформації;
- б) пропозиції (у формі прохання, наказу, поради) — прийняття / неприйняття запропонованого;
- в) обміну судженнями / думками / враженнями;
- г) взаємопереконання / обґрунтування своєї точки зору.

Кожна з цих функцій є доміантною у відповідному типі діалогу і характеризується специфічними мовними засобами [4, с. 146].

Психолог У. М. Ріверс стверджує, що внутрішнє бажання та потреба висловитися є найбільш необхідною умовою спілкування іноземною мовою. У природних комунікативних ситуаціях людина говорить лише у тому випадку, коли у неї виникає потреба, обумовлена певними обставинами та стосунками співрозмовників. Дійсність завжди визначає наміри мовця. В умовах навчання мотив не виникає самостійно. Для забезпечення мотивації говоріння необхідно створити штучну ситуацію спілкування [7, с. 123-124].

Комунікативна ситуація — це динамічна система конкретних факторів об'єктивного і суб'єктивного плану, що взаємодіють між собою і залучають людину до мовної комунікації, визначають її мовленнєву поведінку у рамках одного акту спілкування. Виділяють такі компоненти комунікативної ситуації: обставини здійснення спілкування, стосунки між комунікантами, мовленнєвий намір, реалізація акту спілкування [5, с. 195-196]. Відповідно до принципів комунікативного підходу, поставлені завдання повинні мотивувати студентів породжувати висловлювання. Для досягнення ефективності навчання діалогічного мовлення основна частина практичного заняття має присвячуватись виконанню умовно-комунікативних і комунікативних вправ [11, с. 85].

Умовно-комунікативні вправи передбачають виконання мовленнєвих дій у ситуативних умовах. Основна особливість цього типу вправ — наявність мовленнєвого завдання, котре подається у вигляді ситуації. При виконанні умовно-комунікативних вправ формуються такі якості навичок, як гнучкість і стійкість, що означає здатність студентів комбінувати лексичні одиниці, граматичні структури та інтонаційні моделі у варіабельних умовах спілкування. Удосконалення набутих навичок і вмінь відбувається при виконанні комунікативних вправ, коли акт мовленнєвої діяльності реалізується в спеціально організованих формах спілкування, котрі визначаються як навчально-комунікативні ситуації. Усі вправи мають таку структуру: завдання, виконання завдання, контроль виконання. Інструкція повинна бути комунікативною та вмотивованою. Вправа може містити зразок виконання, що є важливим компонентом на початковому етапі навчання й стає факультативним, коли студенти набули досвіду виконання таких завдань і не потребують детального пояснення та демонстрації виконання завдання. Вправи також мають бути культурологічно спрямованими, оскільки навчання націлене на здобуття соціокультурної компетентності, та професійно спрямованими, що є особливо важливим для підготовки майбутніх вчителів [8, с. 531]. Викладач повинен моделювати ситуації спілкування з усіма властивими їм параметрами, що сприятиме розвитку у студентів вміння використовувати мовні засоби у відповідності до них. Мозок людини запам'ятовує пережиті ситуації та конструює майбутні. Мовець не лише реагує на ситуацію, а й прогнозує мовленнєву поведінку, обирає відповідний стиль, коли потрапляє в неї [10, с. 62].

Отже, іншомовна компетентність у діалогічному мовленні є передумовою реалізації усномовленнєвої комунікації в життєво-важливих сферах і ситуаціях відповідно до мовленнєвого завдання. Дійсність визначає наміри мовця, але в умовах навчання для забезпечення мотивації говоріння необхідно створити штучну ситуацію спілкування — такі умови, за яких говоріння було б природно мотивованим. Комунікативні, психологічні та мовні особливості діалогічного мовлення, які є причиною виникнення труднощів оволодіння цією формою говоріння студентами і знання логічної структури діалогу враховується у визначенні раціональних шляхів навчання діалогічного мовлення.

Перспективою подальших наукових досліджень може стати розробка комплексів вправ для навчання діалогічного мовлення, які максимально враховують комунікативні, психологічні та мовні особливості цієї форми говоріння і наближують навчальну ситуацію до реального життєвого спілкування.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гальскова Н. Д. Теория обучения иностранным языкам. Лингводидактика и методика: [учеб. пособие для студ. лингв. ун-тов и фак. ин. яз. высш. пед. учеб. заведений] / Гальскова Н. Д., Гез Н. И. – М.: Издательский центр «Академия», 2006. – 336 с.
2. Гляди́ковская Е. С. Говорение как вид речевой деятельности / Е. С. Гляди́ковская. – М.: Просвещение, 2009. – 173 с.
3. Зимняя И. А. Лингвopsихология речевой деятельности / И. А. Зимняя. – М.: Просвещение, 2011. – 173 с.
4. Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах: [підручник] / [Бігич О. Б., Бражник Н. О., Гапонова С. В. та ін.]; під керівн. С. Ю. Ніколаєвої. – К.: Ленвіт, 1999. – 320 с.
5. Методика формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетенції: Курс лекцій: [навч.-метод. посібник для студ. мовних спец. осв.-кваліф. рівня «магістр»] / [Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін.]; за ред. С. Ю. Ніколаєвої. – К.: Ленвіт, 2011. – 344 с.
6. Мешимбаева Б. Ш. Научные и методические основы диалога / Б. Ш. Мешимбаева. – Усть-Каменогорск: Феникс, 2009. – 162 с.
7. Рогова Г. В. Методика обучения иностранным языкам в средней школе / Рогова Г. В., Рабинович Ф. М., Сахарова Т. Е. – М.: Просвещение, 1991. – 287 с.
8. Савенко Т. Особливості навчання діалогічного мовлення студентів мовних факультетів (англійська мова) / Т. Савенко // Наукові записки. – Випуск 96 (2). – Серія: Філологічні науки (мовознавство): У 2 ч. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2011. – 571 с.
9. Скалкин В. Л. Обучение диалогической речи (на материале английского языка): [пособие для учителей] / Скалкин Владимир Львович. – К.: Радянська школа, 1989. – 158 с.
10. Ярошенко О. Предметний аспект змісту професійно орієнтованої компетентності в діалогічному мовленні майбутніх викладачів англійської мови / О. Ярошенко // Актуальні проблеми германо-романської філології та освітній соціокультурний процес: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Тернопіль, 4-5 жовтня 2013 р.) / За ред. Б. І. Гінки, І. П. Задорожної, І. Я. Яцюка – Тернопіль: Тернопільський національний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка, 2013. – 220 с.
11. Harmer J. The Practice of English Language Teaching / Harmer Jeremy. – London: Pearson Education Limited, 2001. – 370 p.

Триндяк І.

Науковий керівник – асист. Караневич М. І.

ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗМИ В СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ТЕКСТАХ ТА ЇХ ПЕРЕКЛАД

Початок ХХІ століття характеризується динамічним розвитком економіки, політики та суспільства в цілому, активізацією процесів глобалізації, стрімким впровадженням інформаційних технологій в усі сфери діяльності, підвищенням вимог до рівня освіченості та культури населення. Це, в свою чергу, сприяє зростанню інтересу до текстів суспільно-політичної тематики. Зважаючи на те, що арсенал мовних засобів вищезгаданих текстів повинен бути яскравим та виразним, створюючи індивідуальну образність, журналісти вдаються до використання у них інтернаціональної лексики.

На даний час функціонування та освоєння інтернаціоналізмів у суспільно-політичних текстах перебуває в центрі уваги багатьох науковців, наприклад Д. Х. Баранника [1], Т. А. Коць [3], О. А. Стишова [6], О. І. Чередниченка [8]. Процес запозичення слів – це однозначно і позитивне, і негативне явище, адже, з одного боку, іншомовні слова є активним джерелом збагачення мови новими лексичними одиницями, а з іншого – надмірне і необдумане вживання чужих слів призводить до витіснення питомої української лексики, засмічення рідної мови, руйнації її самобутності [7, с. 288].

З огляду на вищезказане, **мета** нашого дослідження полягає у тому, щоб виявити і дослідити використання інтернаціоналізмів у суспільно-політичних текстах та способи їх відтворення за допомогою порівняльного аналізу оригіналу та його українського перекладу.

Становлячи одну з найбільших груп серед новостворень, інтернаціональна лексика доволі часто використовується у різноманітних розділах журналістики: економіка, політика, спорт, шоу-бізнес, комп'ютерні технології, електроніка, техніка та громадське життя. Надзвичайно велика кількість інтернаціоналізмів використовується у виданнях, в яких висвітлюються економічні питання, що пов'язано із розширенням взаємодії зі світовим господарством і проведенням ринкових реформ. Зокрема, до інтернаціоналізмів англійського походження можна віднести такі слова, як *менеджер (manager)*, *маркетинг (marketing)*, *пієлтор (realtor)*, *ваучер (voucher)*, *промоутер (promoter)*, та інші. У зв'язку з появою в суспільстві нових реалій, частіше стали використовуватися лексичні одиниці, які їх позначають. Такі слова, як *бізнесмен (businessman)*, *дивіденд (dividend)*, все частіше з'являються на шпальтах газет.

Не менш насиченим інтернаціоналізмами є політичний дискурс. Розширення міжнародних контактів спричиняє проникнення інтернаціональних лексем у політичну лексику, зокрема таких лексичних одиниць, як *імпічмент (impeachment)*, *спічрайтер (speechwriter)*, *піар (PR)*, *лідер (leader)*, *парламент (parliament)*. У газетах і журналах також часто використовуються інтернаціоналізми, пов'язані з найменуванням органів влади: *прем'єр-міністр (prime minister)*, *спікер (speaker)*. Серед